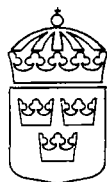

Arbetsmarknadsutskottets yttrande

1989/90:AU3y

Skärpt investeringskatt för vissa byggnadsarbeten

1989/90
AU3y

Till finansutskottet

Finansutskottet har berett arbetsmarknadsutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1989/90:96 om skärpt investeringskatt för vissa byggnadsarbeten och över sex med anledning av propositionen väckta motioner.

Den 15 juni 1989 trädde lagen om investeringsavgift för vissa byggnadsarbeten i kraft. Enligt denna skall byggherren betala en avgift om 10 % av byggnadskostnaden för s.k. oprioriterat byggande. Avgiften tas i dag ut i Stockholms län med undantag för Norrtälje och Södertälje kommuner samt i Uppsala och Håbo kommuner i Uppsala län. Den avser byggnadsarbete som påbörjas under tiden 27 maj 1989—den 31 december 1990. Lagen har det dubbla syftet att dämpa överhettningen på byggmarknaden och att vidga utrymmet för produktion av nya bostäder.

I propositionen föreslås nu att avgiften höjs från 10 till 30 % och utvidgas till att omfatta även Göteborgsområdet. Dessutom föreslås att perioden skall förlängas till att omfatta även byggnadsarbeten som påbörjas under 1991. Beteckningen "investeringsavgift" byts ut mot "investeringskatt".

Arbetsmarknadsutskottet berör i sitt yttrande väsentligen frågan om vilka effekter på sysselsättningen som den föreslagna skärpningen av investeringskatten kan medföra.

Denna fråga har belysts vid en gemensam uppvaktning vid arbetsmarknads- och bostadsutskotten. I denna har deltagit representanter för Byggnadsarbetareförbundets avdelningar i de berörda regionerna, för byggmästarna i samma områden och för Byggentreprenörerna samt företrädare för Haninge kommun. Därtill har arbetsmarknadsutskottet under hand inhämtat uppgifter från länsarbetsnämnderna i Stockholms, Uppsala och Göteborgs och Bohus län.

Enligt vad som framkommit bl.a. vid uppvaktningen finns en oro för att den föreslagna skatten kommer att påverka sysselsättningen negativt. En bedömning är att den i propositionen föreslagna nivån, 30 %, kommer att leda till att ett stort antal planerade oprioriterade byggen inte kommer att påbörjas. Skatten tillsammans med de i övrigt mycket höga produktionskostnaderna medför att byggherrarna avstår från att genomföra projekten. Detta kommer dock inte att leda till ett

ökat bostadsbyggande. Av olika skäl, bl.a. sådana som hänger samman med plan- och bygglagens överklaganderegler, kommer bostadsbyggandet inte i gång enligt planerna utan skjuts framåt i tiden. I alla tre regionerna befarar man en successivt ökande arbetslöshet bland byggnadsarbetare under den period som lagen är tänkt att gälla.

I två motioner, Fi28 av Inger Schörling m.fl. (mp) och Fi31 av Lars Werner m.fl. (vpk) hemställs att investeringsskatten även skall tas ut i Malmö kommun och i andra delar av västra Skåne, vpk föreslår med 10 %. Miljöpartisterna hemställer också om en särskild definition av prioriterat byggande och därtill att samtliga nya parkeringsanläggningar skall beläggas med skatt liksom rivning av byggnad. Vpk yrkar ett tillkännagivande om återförande av intäkterna från skatten till respektive region för produktion av nya bostäder.

Centern yrkar i sin motion Fi33 att investeringsskatten skall uppgå till 25 %. I fråga om tillämpningsområdet yrkas avslag på propositionen såvitt avser utvidgningen till Götteborgsregionen. Centern vill inte heller ha en förlängning i tiden. I motionen hemställs att intäkterna från investeringsavgiften med beaktande av konjunkturen skall återgå till berörd region samt slutligen att förslaget att ändra benämningen från avgift till skatt avslås.

I motionerna Fi29 av Ylva Annerstedt (fp), Fi30 av Bo Lundgren m.fl. (m) och Fi32 av Anne Wibbe m.fl. (fp) yrkas avslag på propositionen i sin helhet. I de två förstnämnda yrkas dessutom att den nu gällande investeringsavgiften skall upphävas.

Arbetsmarknadsutskottet delar den bedömning som ligger bakom regeringens förslag om en höjning av investeringsskatten samt en utvidgning av dess geografiska tillämpningsområde och utsträckning i tiden.

Av detta följer att utskottet inte kan ansluta sig till motionerna Fi29, Fi30 och Fi32. Utskottet anser inte heller att de modifieringar i förhållande till propositionen som föreslås i motionerna Fi28, Fi31 och Fi32 är påkallade.

Även om en åtstramning är angelägen vill utskottet framhålla vikten av att regeringen uppmärksamt följer utvecklingen inom de regioner som föreslås omfattade av investeringsskatten. Skulle utvecklingen tyda på att skatten får oönskade effekter på sysselsättningen är det angeläget att regeringen skyndsamt förelägger riksdagen förslag till åtgärder för att förhindra detta. Med detta uttalande tillstyrker arbetsmarknadsutskottet propositionens förslag. Vad utskottet sålunda anfört bör ges regeringen till känna.

Stockholm den 20 mars 1990

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Lars Ulander

Närvarande: Lars Ulander (s), Elver Jonsson (fp), Kjell Nilsson (s), Marianne Ståhlberg (s), Gustav Persson (s), Sten Östlund (s), Mona Saint Cyr (m), Kersti Johansson (c), Karl-Erik Persson (vpk), Anna Horn af Rantzien (mp), Monica Öhman (s), Eivor Husing (s), Erik Holmkvist (m), Kjell-Arne Welin (fp), Göran Engström (c), Ivar Nordberg (s) och John Rignell (m).

1989/90:AU3y

Avvikande meningar

1. Mona Saint Cyr, Erik Holmkvist och John Rignell (alla m) anser att den del av yttrandet som på s. 2 börjar med "Arbetsmarknadsutskottet delar" och slutar med "regeringen till känna" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening fanns det anledning att motsätta sig införandet av den tioprocentiga investeringsavgiften våren 1989. Den tidigare erfarenheten visade att en sådan påлага kan ge upphov till sysselsättningsvärigheter. Man borde därför ha kunnat utgå ifrån att avgiften inte skulle få åsyftat resultat utan i stället leda till allvarliga skadeverkningar.

De uppgifter som framkommit genom kontakterna med länsarbetsnämnderna i de berörda regionerna och vid den gemensamma uppvaktningen bekräftar dessa farhågor.

Vid LAN i Stockholms län uppskattar man att 1 000 byggnadsarbetare inom regionen ganska snart kommer att bli arbetslösa om byggnadsprojekt som fått tillstånd inte kommer i gång till följd av den höjda skatten. Mot slutet av 1991 uppskattas siffran till mellan 2 000 och 3 000 personer. Enligt LAN:s bedömning kommer bostadsbyggandet inte att kunna ge sysselsättning åt den arbetskraft som på detta sätt blir berörd av skatten. LAN i Uppsala län beräknar att 300 personer löper risk att bli arbetslösa under 1990. Året därpå väntas siffran stiga till 450. Enligt LAN skulle en höjning av investeringskatten inte utgöra något problem om bostadsbyggandet kom i gång. Så sker emellertid inte. Vid LAN i Göteborgs och Bohus län räknar man med en tioprocentig arbetslöshet i Göteborgsområdet under 1990/91, vilket motsvarar 700 personer. Samtliga tre länsarbetsnämnder anger samma förklaring till att bostadsbyggandet inte kommer till stånd i den omfattning som vore önskvärd från sysselsättningssynpunkt. Förutom det höga kostnadsläget är plan- och bygglagen en hindrande faktor. LAN i Uppsala hänvisar till en undersökning enligt vilken anledningen till att projekterat byggande inte påbörjats i 52 % av fallen är att man inte fått fram planer. En mängd överklaganden kommer i vägen.

Uppvaktningen inför arbetsmarknads- och bostadsutskotten stärker bilden. Det var en allmänt förekommande uppfattning att investeringskatten inte skulle få den avsedda överströmningseffekten till bostadsbyggande. Plan- och bygglagen och ett allt större antal överklaganden med stöd av lagen nämndes som en väsentlig förklaring till att detta

byggande inte kommer i gång eller fördröjs. Framför allt mot slutet av 1991 befarade man arbetslöshet bland byggnadsarbetare i de berörda regionerna.

Utskottet anser det mycket märkligt att man på en helt genomreglerad byggmarknad över huvud taget kan överväga att införa ytterligare styrinstrument. En avreglering av byggmarknaden skulle leda till ett effektivare utnyttjande av resurserna och en dämpning av kostnadsutvecklingen. Till detta kommer att det finns anledning att hysa betänkligheter mot att på regional grund differentiera skatter med snedvriden konkurrens som följd.

Ett kraftigt minskat byggande av bl.a. kontorsytor kan ganska snart leda till en brist på dessa. Detta förorsakar då relativt snabbt stigande hyror för denna typ av lokaler, vilket i sin tur verkar pris- och kostnadsdrivande på hela byggmarknaden.

På grund av det anförda bör enligt utskottets mening den nu gällande lagen upphävas och propositionen avslås. Det anförda innebär att utskottet tillstyrker motion Fi30. Övriga i sammanhanget behandlade motioner, Fi28, Fi29, Fi31, Fi32 och Fi33, avstyrks.

2. Elver Jonsson och Kjell-Arne Welin (båda fp) anser att den del av yttrandet som på s. 2 börjar med "Arbetsmarknadsutskottet delar" och slutar med "regeringen till känna" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening fanns det anledning att motsätta sig införandet av den tioprocentiga investeringsavgiften våren 1989. Avgiften utgjorde ett nytt styrinstrument på en redan starkt reglerad marknad. Tillsammans med skärpta administrativa begränsningar för byggandet innebär den höjda investeringskatten en samlad reglering av en omfattning som utskottet inte kan ställa sig bakom.

Utskottet utesluter emellertid inte att någon typ av avgiftsbeläggning kan visa sig ändamålsenlig i en situation med stark överhettning i geografiskt begränsade områden. Sådana förslag måste dock bedömas bl.a. mot bakgrund av en samlad ekonomisk-politisk strategi som saknas i dag.

De uppgifter som framkommit i kontakterna med länsarbetsnämnderna i de berörda regionerna och vid uppvaktningen inför utskotten talar för att den föreslagna skärpningen av skatten inte kommer att leda till ett ökat bostadsbyggande, vilket bl.a. var avsett. I stället kan man befara en successivt ökande arbetslöshet bland byggnadsarbetare.

På anförda grunder hemställs att riksdagen med avslag på propositionen ger regeringen till känna vad som anförts om åtgärder mot överhettning i vissa områden. Utskottet tillstyrker således motion Fi32. Övriga i sammanhanget behandlade motioner, Fi28, Fi30, Fi31 och Fi33 avstyrks.

3. Kersti Johansson och Göran Engström (båda c) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 2 börjar med "Arbetsmarknadsutskottet delar" och slutar med "regeringen till känna" bort ha följande lydelse:

Utskottet kan konstatera att centern redan i början av 1988 föreslog en investeringsavgift på 25 % riktad mot överhettningen på byggmark-

naden i Stockholmsregionen. Om avgiften hade införts då skulle överhettningproblemen och den ekonomiska obalansen ha varit av betydligt mindre omfattning.

Det är befogat med en höjning av avgiftsuttaget, men utskottet anser med hänsyn till vissa tecken på en något dämpad byggkonjunktur att en avgiftsnivå på 25 % är lämplig. Av samma skäl bör avgiften inte i nuläget utvidgas till Göteborgsområdet. Inte heller bör avgiften nu utsträckas i tiden. De farhågor som framförts för sysselsättningen har ju också främst tagit sikte på situationen mot senare delen av 1991.

Det är enligt utskottets mening angeläget att de influtna medlen från skatten återförs till regionen för investeringar i framför allt bostadsbyggande. När medlen sedermera används för detta ändamål innebär det en dämpad inflation genom ökat utbud av bostäder.

Av det anförda följer att arbetsmarknadsutskottet — från de utgångspunkter som utskottet har att beakta — avstyrker propositionen och tillstyrker motion Fi33. Även de i sammanhanget behandlade motionerna Fi28, Fi29, Fi30, Fi31 och Fi32 avstyrks av utskottet.

4. Anna Horn af Rantzen (mp) anser att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 2 med "Arbetsmarknadsutskottet delar" och slutar med "regeringen till känna" bort ha följande lydelse:

Koncentrationen av byggande till de tre storstadsområdena har negativa följdverkningar i de flesta övriga delar av landet. Ett minskat byggande där är påkallat av både ekonomiska skäl och miljöhänsyn. Utskottet anser att investeringsskatten bör utvidgas i förhållande till propositionens förslag till att även omfatta Malmö, Svedala, Burlöv, Lomma, Staffanstorps, Lund, Kävlinge, Landskrona och Helsingborgs kommuner.

Förutom bostadsbyggande bör enligt utskottets mening projekt som är angelägna ur miljösynpunkt eller social synpunkt undantas, t.ex. investeringar i spårbunden trafik och i daghem. Å andra sidan bör parkeringsanläggningar omfattas, även om de inrättas i anslutning till ny bostadsbebyggelse, liksom rivning av byggnad såvida rivningen inte påkallas av rena miljöskäl.

Tillsammans med andra åtgärder, bl.a. en mer aktiv regionalpolitik, kan investeringsskatten leda till ett mer spritt näringsliv och bebyggelsemönster.

Med hänvisning till det anförda tillstyrker utskottet motion Fi28. Motionerna Fi29, Fi30, Fi31, Fi32 och Fi33 avstyrks.

